

Oslo kommune, Rådhuset

Byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester

oslo.kommune.no

1 Innspill folkehelsestrategi for Oslo 2023 – 2030

Norsk forening mot støy er en landsdekkende medlemsorganisasjon som arbeider for å redusere støyplager i Norge, sikre bedre livskvalitet for mennesker og natur, samt bedre bomiljø og folkehelse. Foreninger behandler årlig en rekke henvendelser fra støyplagete nordmenn, ikke minst fra Oslo. De spør om rettigheter og handlingsmuligheter. Mange frykter støyens helserisiko.

Vi har i vårt miljø medlemmer fra en rekke interessegrupper, såvel fra ledende fagmiljøer, politiske grupperinger og grasrotinitiativ. I vårt innspill konsentrerer vi oss om det som har tilknytning til støyproblematikken i Oslo. På dette området har folkehelsestrategien store mangler.

Vi ser at utkastet til Folkehelsestrategi i svært liten grad svarer ut utfordringene knyttet til støy og de helsekonsekvenser støy påfører mennesker. I innledningen vil vi supplere med oversikt om graden av utfordring som støy representerer for folkehelsen i Oslo.

Deretter vil vi gi noen innspill kapittel for kapittel i strategien.

1.1 Hva gjør Oslo kommune med alle støyutsatte mennesker i byen?

Oslo er en storby som er tett befolket, og samtidig har de største gjennomfartsårer for trafikk i landet. Antall støyutsatte blir beregnet hvert 5. år, første gang i 2011. Handlingsplan mot støy 2017-2023 ¹ for Oslo oppsummerer resultater av beregningene:

År	Antall innbyggere	Støykilde	Antall støyutsatt personer > Lden 55 dB	Antall sterkt støyutsatte personer
2011	611 500	Veg	376 300	123 300
		Bane	68 300	27 300
2016	662 500	Veg	403 900	133 700
		Bane	81 900	33 300

¹ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13300984-1540474376/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Miljø%20og%20klima/Handlingsplaner%20og%20strategier/Handlingsplan%20mot%20støy%20i%20Oslo%20byområde.pdf>

I følge WHO's rapport Burden of Disease, lever mennesker med disse støyeksponeringene med forhøyet risiko for å pådra seg alvorlig, tidlig redusert livskvalitet, og for tidlig død. ²

Vi vil også henvise til et foredrag om støyens helserisiko, som omtalte den internasjonalt mest eksponerte forskningsrapport på feltet i 2021. Professor Thomas Münzel, Mainz Universitet, presenterte den på vegne av sitt internasjonale forskningsteam på vår konferanse denne våren. ³

Antall personer som er støyutsatt stiger i takt med befolkningsveksten, og over 60 % av befolkningen er utsatt for helseskadelige støynivåer. Det er etter vår erfaring gjennom alle år i fagfeltet ikke grunn til å vente at resultater av kartlegging som gjennomføres i 2022 vil vise noen ny trend. Dette betyr at dagens håndtering og de virkemidler Oslo kommune benytter, ikke er tilstrekkelig for å redusere støyplagen i befolkningen.

Støy er en permanent folkehelsestrussel i Oslo. Vi kan ikke se at folkehelsestrategien vil føre til noen endring i håndtering av antall støyutsatte mennesker i Oslo.

1.2 Hva gjør støyen med alle støyutsatte mennesker i byen?

Det er i Forurensningsforskriftens del 2, kapittel 5 om støy, innført et nytt avsnitt om beregning av skadelige virkninger av støy. Det er også gitt metode for hvordan dette skal beregnes. Vi er kjent med at disse beregningene pågår nå høsten 2022, og vi mener at Folkehelsestrategien bør inkludere vurdering av disse resultatene og ha et mål for å redusere skadelige virkninger av støy. Det vil vi foreslå som supplement i kap 6.2 om måleindikatorer for strategien.

Vår erfaring fra de siste år er at det tillates bygging i svært støyutsatte områder i Oslo, og at det fra utbyggers side legges mindre vekt på boligernes størrelse og kvalitet i disse områdene, da det er forventet at det er de litt mindre ressurssterke grupper som kommer til å kjøpe boliger i disse områdene. En slik boligstrategi kan føre til større helsemessige ulikheter mellom ressurssterke og mindre ressurssterke grupper av byens befolkning. Det er direkte i strid med strategiens målsetting om utjevning av ulikheter.

1.3 Plan- og bygningsetatens behandling fører til at de setter seg selv i knipe

Vi har bekymrede innspill fra medlemmer i fagmiljøene at Plan- og bygningsetaten regulerer områder og tomter til boligformål som ikke er egnet til dette. Støyforeningen deler den oppfatningen. Det gjelder områder som er svært støyutsatt, og først og fremst områder som er støyutsatt fra flere sider fra én eller flere ulike typer støykilder (veg, bane, næring, industri). Noen av disse områdene er det ikke mulig å sikre tilfredsstillende utendørs lyd kvalitet. Når et område/tomt først er regulert til boligformål, virker det svært krevende,

² https://www.who.int/europe/health-topics/noise#tab=tab_1

³ <https://www.youtube.com/watch?v=rsvWBr1RZ-M&list=PL3ZVhwZbV-V1-BoOj7QVEUPwTWYvjTmRw>

nærmest umulig, og kunne reversere dette. Noe som fører til sterkt press på å finne «kreative løsninger» på støyutfordringene. Støy kan ikke trylles bort. All mulig støy, og svært høye støynivåer, blir ikke borte med «kreative løsninger», og det blir aldri gode boforhold.

Vi håper Folkehelsestrategien kan bidra til å heve kunnskapsnivået om støy hos planmyndigheter og politikere, slik at det ikke tillates omregulering til boligformål på områder/tomter der dette i praksis ikke er mulig å få til tilfredsstillende støynivåer.

1.4 Verdien av stillhet og stille områder for rekreasjon

Ordet «stillhet» eller «stille» forekommer ikke i strategidokumentet. Strategien må anerkjenne at tilgang på gode lydmiljøer er viktig for helsen. Når effekten av støy gir stress på kroppen, beroliger stillheten den og reduserer stress på hjernen og kroppen. Stillhet fyller og nærer kognitive evner, styrker konsentrasjonsevnen, øker motivasjonen og funksjonen til hjerneceller. Tilgang på stillhet er markør for livskvalitet, som ikke må være et luksusgode. Strategien må ta sikte på å bevare og utvikle stille områder, og forhindre at disse vandaliseres av uvetting arealutvikling. Man må også søke å utvikle nye lommer av stille områder i byen. En strategi for dette - med arkitektoniske kvaliteter - vil kunne gi byen ny, internasjonal oppmerksomhet. Og byens borgere nye rekreasjonsområder.

1.5 Samfunnskostnaden av støy

Støy har en samfunnskostnad. Det er å merke seg at økt kunnskap om støyens skadevirkninger har økt anslagene med 3400 % i løpet av fem år. Når det gjelder støy fra samferdsel anslo Transportøkonomisk Institutt i 2014 at kostnaden var 471 millioner kroner/år. I 2019 var anslaget 16,5 milliarder kroner/år.⁴ Økningen skyldes i hovedsak at nå er helsekonsekvensene av støy medregnet. Bak tallene skjuler det seg uhelse, alvorlig sykdom, redusert livskvalitet, tidlig tap av friske leveår, og for tidlig død. Denne helsebyrden bæres av en stor del av Oslos befolkning. Regnet etter hvor stor andel byen har av landets støyutsatte befolkning, utgjør støy i Oslo en årlig kostnad på 5-6 milliarder kroner. (ca 7-8 000 kr pr innbygger pr år.)

2. Kommentarer direkte til folkehelsestrategien for Oslo 2023 - 2030

Forordet side 3:

Avsnitt 3 tilføyelse: Livskvaliteter har flere aspekter, men ALLE er enige i at de vil leve uten samferdselstøy, nabostøy og luftforurensing. Det er ikke ulike meninger om det.

Avsnitt 4 tilføyelse: Det er ikke mangel på kunnskap om hvor støy- og luftforurensingsproblemene er, hvor ujevnt den er fordelt over byes befolkning, og at målrettede tiltak bør settes i gang.

⁴ <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=52408>

Sammendrag side 4:

Avsnitt 2 tilføyelse: To kjente konkrete markører for å sette inn målrettet innsats er støy- og luftforurensing i boligområder. Dette er velkjente trekk som er med på å utløse stress og helseplager i utsatte bomiljøer.

Side 5, Kap 1.1. Strategiens formål

Avsnitt 1, supplering:

Nærvær av støy- og luftforurensing i et boområde er tydelig og utmattende signal om sosial degradering, som påvirker psyke og sosiale aktiviteter. Man bør stille spørsmålet om rød eller gul støysone er egnet oppvekstsone for barn.

Side 6:

Avsnitt 1 kommentar:

Støyforeningen opplever kommunens helsesektor og andre berørte fagmiljøer svært forsiktig, avventende og tilbakeholdende i støyspørsmål. En proaktiv og forebyggende involvering fra kommunens fagmiljøer lider under manglende politiske avklaringer såvel som politisk debatt om støyspørsmål i kommunens organer og politiske miljøer for øvrig. Det er heller ikke opplysende signaler å hente i politiske programmer. Typisk er kommunens pliktmessige «Handlingsplan» mot støy, med kartlegging og handlingsplaner uten budsjetterte tiltak, som sender signaler om passivitet i støyspørsmål.

Å innføre planbestemmelser som utløser krav om helsekonsekvensutredninger tidlig i planprosessen i områder belastet med både støy- og luftforurensing, kan være viktig for å fremme tidlig helsefaglig involvering.

Avsnitt 6, tilføyelse:

I Norge, i folkehelsestrategiperioden frem til 2030, vil trolig markørene luft- og støyforurensing stå for større helseutfordringer enn klima, og innsatsen tilpasses deretter.

Side 7:

Avsnitt 2, tilføyelse:

Med basis i erfaringene fra klimapolitikken med budsjett, og med basis i støykartlegging, helsekonsekvenskartlegging, og handlingsplan har Oslo kommune et godt verktøy for å utarbeide en egen støypolitikk med støybudsjet.

Avsnitt 4, tilføyelse:

FN's bærekraftsmål er i støyhenseende ingen gullstandard. Ukritisk bruk av bærekraftsmålene inviterer til neglisjering av støy. F.eks burde bærekraftsmål 3 og 11

inneholdt støymål. Vi har sondert for å finne hvorfor denne mangelen og har et bilde av støy er utelatt fordi mange mindre utviklede land har mangelfulle verktøy for å håndtere støy og definere helsekonsekvenser. De mangler bl.a beskrivelse av helsebyrde av støy tilbake i tid, noe som gjør det vanskelig å trekke støy inn i en universell bærekraftsmålsetting. Ved ukritisk bruk av bærekraftsmålene legger vi u-lands forutsetninger til grunn for vårt støyarbeid

Kap 1.4 Relevante begreper

Avsnitt 3 Levekår tilføyelse:

WHO har klare kunnskapsbaserte anbefalinger om støy, basert på gjengs støysoneinndelinger som også brukes i Norge.

Side 8:

Avsnitt 4, tilføyelse:

En stor del av folkehelsearbeidet er rettet mot informasjon og tjenester til innbyggerne slik at de kan ta gode valg for sitt liv og sin helse, mao. påvirke befolkningen til å unngå dårlige livsstilsvaner. Men innbyggernes eksponering for støy- og luftforurensing er konsekvenser av valg som har skjedd på tegnebrettet, i arealplaner og kommunens vedtak. Derfor følger det et særlig offentlig ansvar å redusere negative virkninger av gamle beslutninger, «rette opp feila fra i går (jfr. Alf Prøysen)» samtidig som det innføres en sterkere føre var holdning i dagens støy- og luftforurensingssaker.

Side 13:

Underavsnittet Stress, psykiske plager og ensomhet blant de unge, tilføyelse:

Bosituasjon med støyende omgivelser leverer stress til barn og unge. Forskningsrapporter fastslår at det kan påvirke barns kognitive evner. Det er også dokumentert i en svensk undersøkelse at barn som sover i gul støysone, våkner og møter en ny dag med mer kortison i blodet (= mer stresset) enn sine jevnaldrende som sover i grønn støysone.

Avsnittet Klima og miljø, kommentar:

Avsnittet lider under manglende skille mellom klima og de enkelte miljøutfordringer, samt har en ufullstendig og forvirrende beskrivelse av sammenhenger. (En påpekning som også passer andre steder i strategien). Avsnittet avslutter med å etterlyse mer forskning og kunnskap om temaet, og man spør seg om hvor mye av påstandene i avsnittet som er kunnskapsbasert. Det som er klart er at støyforurensing øker jevnt og trutt, som det har gjort i tiår og uten sammenheng med klima. Den helseutfordringen krever selvstendige avbøtende tiltak der denne eksponeringen skjer. Det negative samspillet mellom støy og luftforurensing, med forsterkede helsekonsekvenser som effekt, er også godt kjent og eksponerte områder krever avbøtende tiltak. I slike områder må nye plantiltak pålegges helsekonsekvensutredninger allerede i initialfasen.

Side 15:

Underavsnittet helsekompetanse, tilføyelse:

Utfordringen nabostøy, med alle sine trekk, er lite dekket av av kommunens informasjonstjeneste. Man savner en helhetlig oversikt over rettigheter, plikter, og konfliktløsningsmekanismer, og veiledere. Nabostøy forstyrrer og forsurer tusenvis av innbyggers hverdag, og informasjon må formidles på en rekke språk. Kommunen bør være mer utadvendt og forebyggende om slike spørsmål.

Side 16:

Mellomtittelen Nærhet til variert natur. Hva med «*Nærhet til variert natur og stillhet*»

Side 17:

Avsnittet nabolag og møteplasser:

Oslo trenger i større grad akustisk planlegging av sine offentlige møteplasser. Blant annet kan det tilrettelegges flere stille soner i sentrale områder, gjerne med tiltalende arkitektoniske grep i parker som i dag har for høyt lydnivå til bli kalt stille sone.

Side 18 og 21:

Kommentar: Her står det mye godt om barns oppvekstmiljø. Vi understreker at gode lyd miljøer er en viktig del av en vellykket satsing på dette området.

side 27:

kommentar: Styrking av nabolag og møteplasser. Det er dokumentert at organiserte nabolag med beboerforeninger/velforeninger lettere kan drøfte felles utfordringer, f.eks støy, på en konstruktiv måte slik at man kan komme frem en løsning. Uten at dette endre at kommunen må påse sitt overordnede ansvar.

Side 30-32, kap 4.6:

Kommentar: Legger man støy- og luftforurensing til grunn, er det ikke belegg for å hevde at kommunen er godt rustet til å møte miljøutfordringer. Den åpenbare mangelen er fravær av politiske prioriteringer.

Det er uklart hva som menes med miljøendringer for støy frem til 2030.

Kapitlet ville generelt ha stått seg på mer presisjon. F.eks. skyldes noe av overvannsproblematikken dels at byen i flere tiår har blitt gjenbygget med faste overflater av

1963-2013, 50 ÅR FOR DIN HELSE

asfalt og betong, og et dreneringssystem som kapasitetsmessig ikke helt kan håndtere konsekvensen av dette.

Det trengs ikke noe særlig kartlegging for å adressere de vesentligste støyutfordringene i byen, bare politikk som prioriterer å gjøre noe med den massive støyplagen. Her trengs avbøtende tiltak og det er oppgaver nok med hovedproblemene frem til 2030

Side 38:

Mål og indikatorer, supplering:

Det bør være en egen indikator for arbeid med å redusere støyforurensing.

Side 41:

Andre relevante lover, supplering:

Oslo støyforskrift ⁵

med vennlig hilsen

Norsk forening mot støy

Ulf Winther (sign)

generalsekretær

⁵ <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1974-10-09-2>